

Soukkasulkukotilo

Ruthenica filograna

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Soukkasulkukotilo on meillä erittäin uhanalainen, maalla elävä nilviäislaji. Se on Suomen pienikokoisin sulkukotilo. Kuori on täysikasvuisella 7–9 mm korkea ja leveys 2–2,2 mm. Vaalean kellanruskea kuori on leveimmillään keskivaiheilla. Kuoren kärki on vino ja terävä, mikä erottaa lajin muista sulkukotiloista jo nuorena.

Kuori kaventuu voimakkaasti suuaukkoa kohti. Kierteitä on täysikasvuisilla 9–11 ja niiden välinen sauma on suhteellisen syvä verrattuna useisiin muihin sulkukotilolajeihin.

Kuoressa on lajityypillisesti harvakseltaan sälemäisiä, voimakkaita harjanteita, joiden väliin jää hyvin leveät uurteet (5–7 /mm suuaukon yläpuolisessa kierteessä). Suuaukossa on suhteellisen kapea ylä- ja alalamelli sekä alalamellin alapointu suuaukon oikeassa reunassa. Suuaukon alareunan edustalta, kuoren sisältä puuttuu alareunaan nähden poikisuuntainen tyviuoma. Huuli on ulospäin taipunut ja sen sisäpuolella voi olla huulen alareunan suuntainen kalkkipaksunnos.

Elinympäristö ja levinneisyys

Soukkasulkukotilo on vaateliäs kalkinsuosija. Sillä on Suomessa vain neljä tunnettua esiintymää, yksi saaristossa Houtskarissa, kaksi Vihdissä lähellä toisiaan ja yksi Porvoon Pellingissä.

Soukkasulkukotilo elää etenkin rehevissä lehdoissa ja sekametsissä. Meillä esiintymät on löytyneet varjoisasta lehdestä, kallionjyrkänteiden tuntumasta, haapojen juurelta, pähkinäpensakoista, lehdesniityltä sekä meren rannalle kasautuneesta tyrskyvallista Soukkasulkukotilot viihtyvät lehtikarikkeissa ja kivien ja puunkappaleiden alla. Ne eivät niinkään kiipeile kasveilla tai puiden rungoilla.

Nykytila ja uhkatekijät

Kolme neljästä tunnetusta esiintymästä sijaitsee suojelluissa lehdoissa. Lajille soveliaita elinalueita voivat uhata hakkuut, rakentaminen tai lehtojen kuusettuminen. Toisaalta hoidettujen lehtojen ylilaidunnus voi olla uhka lajille.

Hoitosuositukset

Soukkasulkukotilon tunnettujen esiintymien elinympäristöt tulee säilyttää ennallaan, estää lehtojen kuusettumista ja toisaalta välttää ylilaidunnusta. Puiden ja pähkinäpensaiden tyveen tulee jättää oksia ja lehtikariketta. Lehtipuujuatsumo (haapa, pähkinä, lehmus, pihlaja ja raita) ja maapuut tulee turvata.

Lähteet

- Koivunen, A., Malinen P., Ormio, H., Terhivuo, J. ja Valovirta, I. 2014. Suomen kotilot ja etanat. Opas maanilviäisten maailmaan. Hyönteistarkvikke TIBIALE Oy. 376 s.
- Lajitietokeskus 2021. Soukkasulkukotilo - Ruthenica filograna | Yleiskuvauus | Suomen Lajitietokeskus
- Koivunen, A., Liukko, U-M. & Ormio, H. 2012: Uutta tietoa Suomen sulkukotiloista (Mollusca: Clausiliidae); isosulkukotilo Macrogastra ventricosa (Draparnaud, 1801), soukkasulkukotilo Ruthenica filograna (Rossmässler, 1836) ja harmaasulkukotilo Bulgarica cana (Held, 1836). – Sahlbergia 18 (1): 40–52.

Kuva: Pekka Malinen CC-BY-SA-4.0